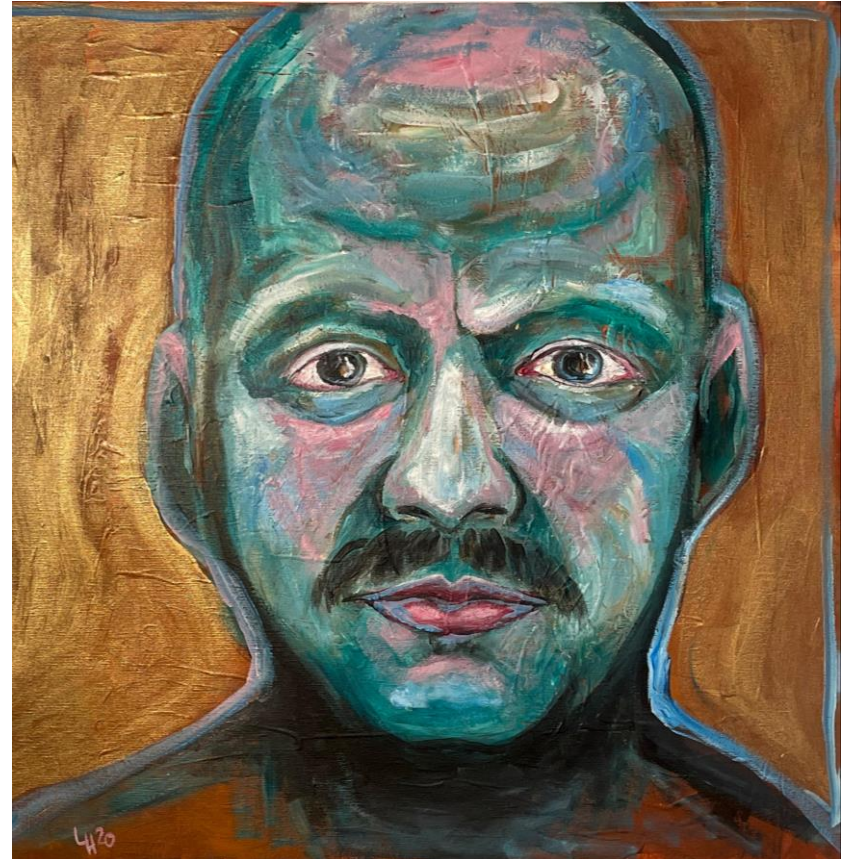


Terveisiä opetusosalalta

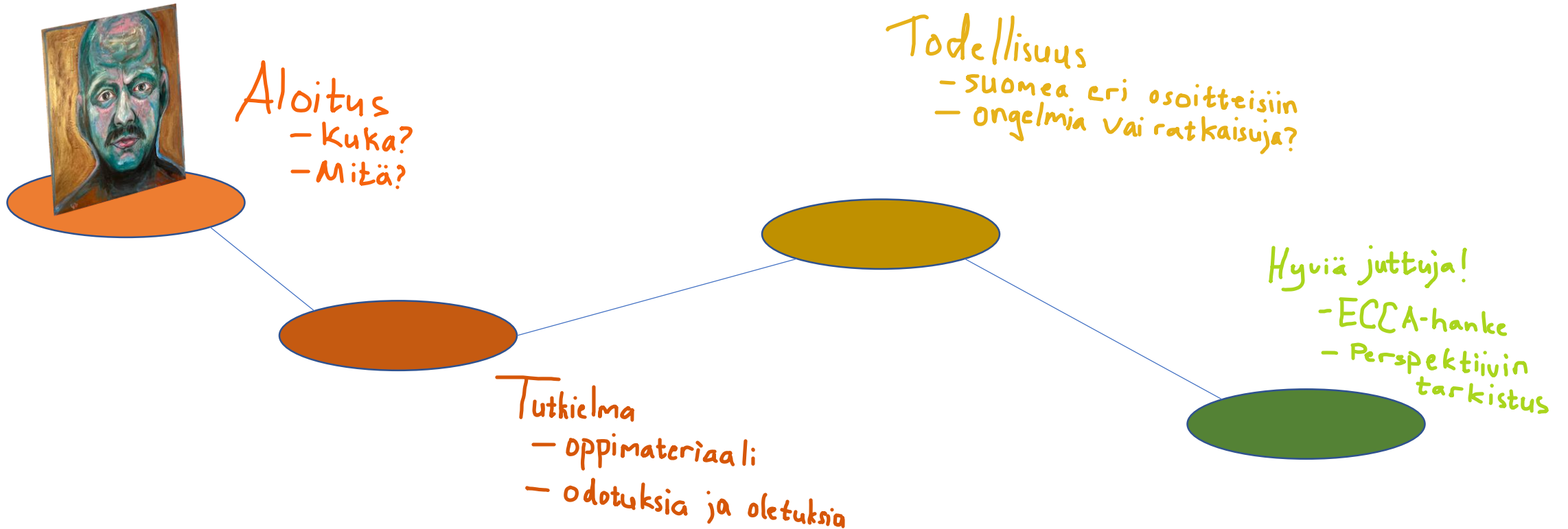
Daniel Halonen - Kieliseminaari 2023

Kuka?

- Opetan suomea aikuisille opiskelijoille Tukholman yliopistossa
- Opetan suomea yläasteella Tukholman ruotsinsuomalaisessa koulussa
- Opiskelin Tukholmassa opettajaksi oppiaineissa suomi äidinkielenä, englanti ja ruotsi toisena kielenä
- Sähköposti: daniel.halonen@finska.su.se



Tässä esityksessä



25. syyskuuta 2016 · 🌐

Mitä materiaalia käytätte te, jotka opetatte suomen modernina kielenä yläasteella?

7 kommenttia Nähty 9

Tykkää Kommentti

23. syyskuuta 2015 · 🌐

Mitä materiaaleja tykkäätte eri ikäisillä ja tasoilla käyttää?

Tämän vuoden budjetti nolla, mutta tulevaisuutta ajatellen. Itse tykkään Avainsanoja-sarjasta, mutta olen saanut vanhemmilta palautetta, että joidenkin oppilaiden mielestä vaikeaa suomentunnilla. Olisiko Tassun lisäksi toista helppoa materiaalia? Entäs mitä vanhemmille oppilaille (yläaste+lukio), joilla ok pohja?

1 25 kommenttia Nähty 9

Tykkää Kommentti

9. marraskuuta 2021 · 🌐

Oletteko käyttäneet Skolverketin materiaalia Aino & Hugo? Se on tarkoitettu suomea toisena kielenä lukeville.

1 8 kommenttia Nähty 159

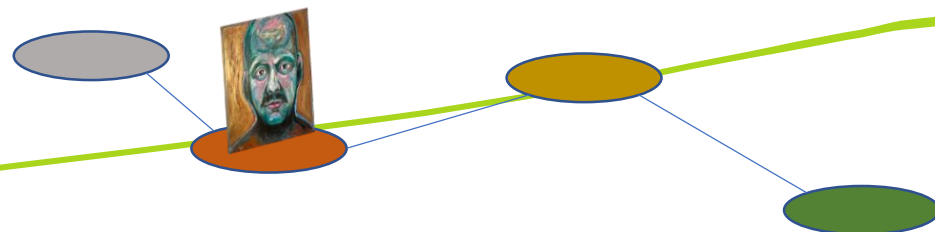
Tykkää Kommentti

Taipuuko suomalainen oppikirja ruotsinsuomalaiseen äidinkielenopetukseen?

Sisällönanalyysi oppikirjasta ruotsalaisen peruskoulun äidinkielen kurssisuunnitelmaa vasten tarkasteltuna

Daniel Halonen

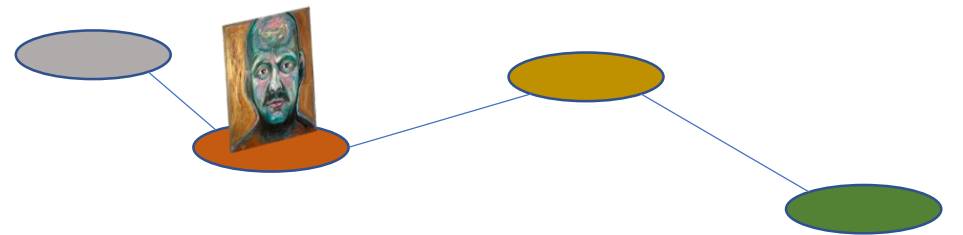
Institutionen för slaviska och baltiska språk, finska, nederländska och tyska
Examensarbete 15 hp (Avancerad nivå)
Finska för modernsällsare
Ämneslärarprogrammet (270 hp)
Hösterminen 2020
Handledare: Heidi Grönstrand
English title: Does a Finnish textbook suit the Swedish curriculum and course plan for the mother tongue instruction in Finnish?



Mitä materiaalia nimenomaan **suomi ensimmäisenä kielenä?**

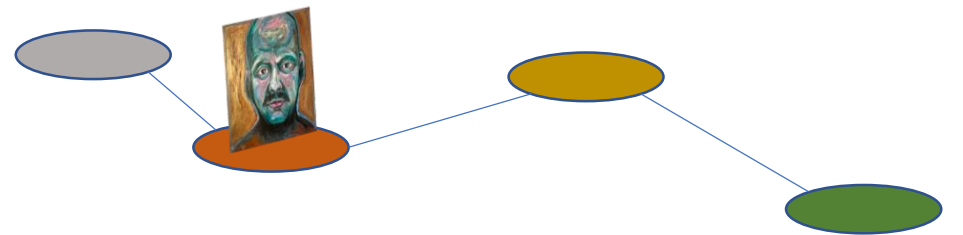
Mitä materiaalia nimenomaan **yläasteella?**

– Ainakaan mitään **ruotsinsuomalaisista** ei taida olla...



Suomea ruotsinkielisessä ympäristössä

- Ruotsinkieliset koulut Suomessa?
 - Miten suomea opetetaan oppilaille, kun äidinkieliähän on aina vain yksi?
 - Äidinkielenomainen suomi





This photo by Unknown Author is licensed under CC BY-SA

äidinkieli ja kirjallisuus, suomen kieli
suomi toisena kielenä ja kirjallisuus
toinen kotimainen kieli, suomen kieli (A ja B -oppimäärät)
äidinkielenomainen suomi

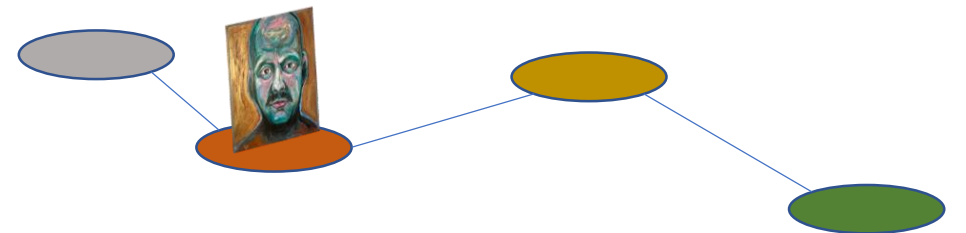


This photo by Unknown Author is licensed under CC BY-SA

modersmål, finska som nationellt minoritetsspråk, finska som förstaspråk

modersmål, finska som nationellt minoritetsspråk, finska som andraspråk

moderna språk



Äidinkielenomainen suomi <-> modersmål - finska som förstaspråk

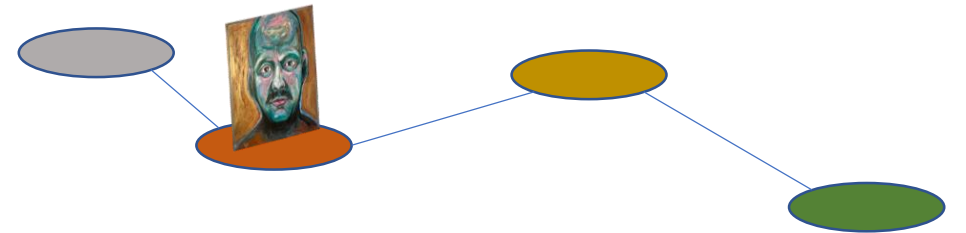
- ”Den modersmålsinriktade lärokursen är ämnad för elever som lever i en tvåspråkig hemmiljö och som i tidig ålder kommit i kontakt med den finska kulturen.” (oph.fi s. 343)
- ”Kursplanen i modersmål – finska som nationellt minoritetsspråk är därför konstruerad med utgångspunkt i ett förstaspråk och ett andraspråk. Det centrala innehållet i finska som andraspråk är anpassat för elever som ska lära sig finska som nybörjarspråk.” ([Skolverket kommentarmaterial](#) s. 12)

Valitsin ysiluokan mofi-kirjan...



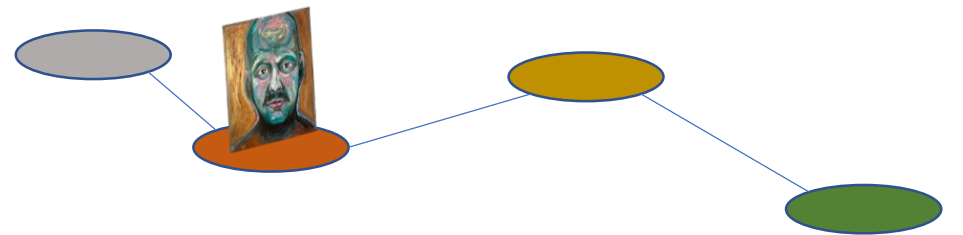
[Kielen päällä 9 — S&S Läromedel \(sets.fi\)](http://sets.fi)

Kielen päällä är en serie i modersmålsinriktad finska för tvåspråkiga elever i årskurserna 7-9.

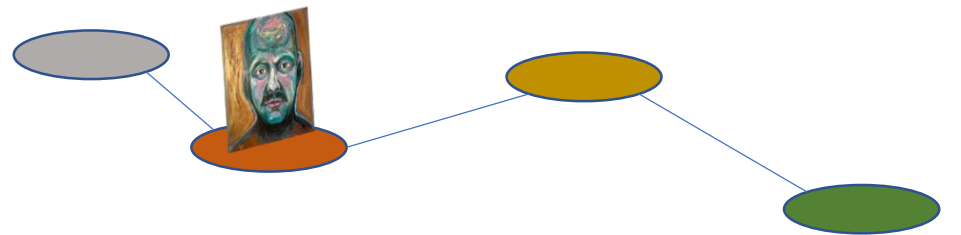


Kurssisuunnitelman teemojen lyhyt esittely

- Lukeminen ja kirjoittaminen
- Puhuminen, kuunteleminen ja keskusteleminen
- Tekstit
- Kielenkäyttö
- Ruotsinsuomalainen kulttuuri



Miten käytännössä?



Osaamisalue: Lukeminen ja kirjoittaminen

- *Lukustrategioita erilaisten mediatekstien tulkintaan ja analysointiin.*
- *Erytippisten tekstien kirjoittamisen strategioita teksteille tyypillisten rakenteiden ja kielenpiirteiden avulla.*

Osaamisalue: Lukeminen ja kirjoittaminen

- *Lukustrategioita erilaisten mediatekstien tulkintaan ja analysointiin.*
 - Onko oppikirjassa sopivia tekstejä?
 - Onko oppikirjassa tähän kohtaan sopivia tehtävänantoja?
 - Esimerkiksi lukukokemuksesta keskusteleminen... (kommenttimateriaali)
- *Erytyppisten tekstien kirjoittamisen strategioita teksteille tyypillisten rakenteiden ja kielenpiirteiden avulla.*
 - Ohjaako oppikirja tekstien kirjoittamista?
 - Sisältääkö esimerkiksi mallitekstejä eri genreistä

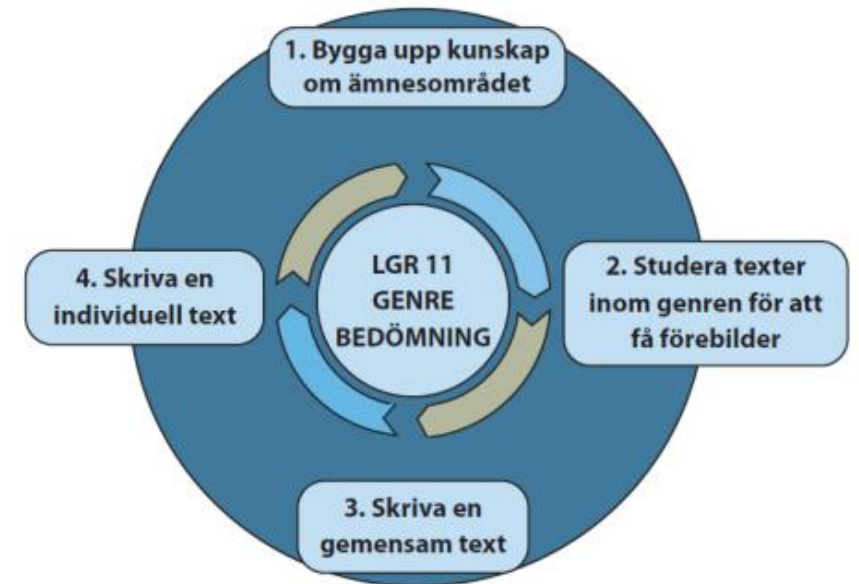
Mitä kirjasta löytyi?

- Usean kappaleen teemakokonaisuus, joka käsittelee mediaa.
 - Tekstit suhteellisen ajankohtaisia ja käsittelevät universaaleja ilmiöitä ja aiheita: tosi-tv, netti, sosiaalinen media...
- Tehtävänanto esim. KP24 artikkeliin liittyen:
 - A) Keskustelkaa yhdessä, mitä tarkoitetaan rattiraivolla ja nettiraivolla [jutussa olleita esimerkkejä] ja mitä yhteistä niissä on.
 - B) Mikä on Riiheläisen neuvo nettiraivon kohtaamiseksi?
 - C) Oletko itse törmännyt nettiraivoon? Miten reagoit – –?
 - D) Mitä tarkoitetaan pelon maantieteellä [tekstissä käytetty kuvaannollinen ilmaus]



Entä kirjoittaminen?

- "Neuvokas"
 - Ohjaa esim. elokuva-arvostelun kirjoittamiseen
 - vertaamalla arvostelua ja mielipidekirjoitusta,
 - antamalla selkeitä ja ytimekkäitä ohjeita arvostelun kirjoittamiseen
 - esittelemällä malliksi autenttisen julkaistun elokuva-arvostelun.
 - Lempityökalu: kriteerit hyvälle tekstille!



[Cirkelmodellen - producera lösningstexter \(skolverket.se\)](https://www.skolverket.se/om-skolverket/om-oss/om-oss-i-utbildningen/om-oss-i-utbildningen/cirkelmodellen)

Osaamisalue:

Puhuminen, kuunteleminen ja keskusteleminen

- *Keskustelua aiheista, jotka ovat oppilaalle hyvin tuttuja sekä ajankohtaisista aiheista, ajatuksista, tunteista ja mielipiteistä*
 - Löytyykö kirjasta keskusteluun ohjaavia tehtäviä, joissa aiheet ovat kaikkein arkisia aiheita abstraktimpia?
- *Suullisia esitelmiä ja suullisia kertomuksia erilaisille vastaanottajille. Kielen, sisällön ja rakenteen sovittaminen tarkoituksen ja vastaanottajan mukaisiksi.*
 - Millaisia erilaisia esitelmiä (tai muita suullisia tuotantotehtäviä) kirjassa ohjataan?
- *Muutama puhutun suomen variantti.*
 - Löytyykö kirjasta sopivaa materiaalia?
 - Miten kirja suhtautuu suomalaisen kulttuurin monimuotoisuuteen (kommenttimateriaali)?

Kielenpäällä 9 | s. 54

KIELENPÄÄLLÄ 9 s. 54 Gå till

21. Äänestä ja vaikuta!

Moni odottaa täysi-ikäisyyttä malttamattomana, sillä silloin saa oikeasti päättää omista asioistaan. Täysi-ikäinen pystyy vaikuttamaan asioihin monella tavalla oman elämäntilanteensa mukaisesti.

Valtiotason asioihin, kuten presidentin ja eduskunnan valintaan vaikutetaan äänestämällä. Jotta voi äänestää presidentinvaaleissa, täytyy olla Suomen kansalainen ja viimeistään vaalipäivänä 18 vuotta täyttänyt. Eduskuntavaaleihin pätevät samat vaatimukset, samoin kuin europarlamenttivaaleihin. Suomessa on vaalisalaisuus, mikä tarkoittaa, ettei kenenkään tarvitse kertoa, ketä on äänestänyt tai mitenkään perustella, miksi on kannattanut juuri jotakin tiettyä ehdokasta. Ketään ei myöskään saa velvoittaa tai pakottaa äänestämään vastoin omaa tahtoaan, joten jonkin puolueen tai yhdistyksen jäsenyys, etninen tausta tai vaikkapa avioliitto ei ole peruste sille, että sinun tulisi äänestää henkilöä, joka mielestäsi ei ole sovelias tehtävään.

Suomalaiset äänestävät ahkerasti. Paitsi presidentinvaaleissa joka 6. vuosi ja eduskuntavaaleissa joka 4. vuosi, suomalaiset antavat ääniä kuntavaaleissa, seurakuntavaaleissa ja erilaisten yhdistysten, yhteisöjen ja yritysten hallintoa muodostettaessa. Vuoden 2010 seurakuntavaaleissa saivat myös 16-vuotiaat äänestää ensimmäisen kerran. Nuoret käyttivät oikeuttaan ja äänestäneitä oli 100 000 enemmän kuin edellisissä vaaleissa 2006.

Suomessa on yhtäläinen äänioikeus, mikä tarkoittaa, että jokainen ääni on samanarvoinen. Joissakin maailman maissa paikallisvaaleissa saattaa miehen ääni olla arvokkaampi kuin naisen. Suomessa äänioikeus on myös yleinen, eli esimerkiksi presidentinvaaleissa kaikki yli 18-vuotiaat Suomen kansalaiset ovat automaattisesti äänioikeutettuja. Näin ei ole esim. Yhdysvalloissa, jossa pitää erikseen rekisteröityä, jos haluaa äänestää.



54

Kielenpäällä 9 | s. 55


KIELENPÄÄLLÄ 9 s. 55 Gå till

Suomi on maailman ensimmäinen maa, jossa käytännössä koko aikuisväestö sai ääni- ja vaalioikeuden. Tämä tapahtui vuonna 1906. Uudessa-Seelannissa väestö sai äänioikeuden jo 1893, mutta esim. naisilla ja alkuperäisasukkailla ei vielä tuolloin ollut oikeutta asettua vaaleissa ehdolle. Suomen ensimmäisissä eduskuntavaaleissa 15.–16.3.1907 Arkadianmäelle valittiin peräti 19 naiskansanedustajaa, joista Miina Sillanpää nousi myöhemmin Suomen ensimmäiseksi naisministeriksi.

Puolueet, kansalaisjärjestöt ja valtio panostavat vaalien edellä huomattavia summia kansalaisten aktivoimiseen. Jotkut jättävät kuitenkin äänestämättä, ja tämä ns. nukkuvien puolue on noussut melkoiseksi tekijäksi Suomen politiikassa. Osa nukkuvista haluaa boikotoida vallitsevaa järjestelmää, osa ei vain ole kiinnostunut tai on sitä mieltä, että omalla äänellä ei ole merkitystä. Osa äänestäjistä puolestaan jättää protestiaänen. Jos ne hyväksyttäisiin, olisi mm. Aku Ankka valittu eduskuntaan jo useammaksi kaudeksi peräkkäin.

Suomessa vaalivilppi on onneksi äärimmäisen harvinaista, sillä se on vakava rikos. Se tarkoittaa äänen ostamista, äänestäjän uhkailua tai väärin henkilötiedoin äänestämistä. Myöskään äänestyslippujen värentämistä, sabotointia ja väärin laskemista ei juurikaan kunta- ja valtiotasolla tapahdu. Sen sijaan yritysten ja yhdistysten vaaleissa ne saattavat olla tulokseen vaikuttava tekijä. Suomessa tapaukset ovat lähinnä yksittäisiä, kun taas maailmalla on maita, joissa vaalivilppi ja äänestäjän painostaminen ovat suorastaan maan tapa.

Arkadianmäki
= mikä Helsingin keskustassa Mannerheimin tien varrella. Eduskuntatalo sijaitsee Arkadianmäellä ja paikannimessä käytetään usein eduskunnan synonyyminä.



55

Kielenpäällä 9 | s. 56

KIELENPÄÄLLÄ 9 s. 56 Gå till

TEHTÄVÄT

A Tutki parin kanssa kotimaan uutistarjontaa. Valikaa sieltä yksi mielestänne tärkeä poliittinen uutinen. Keskustelkaa siitä ja esitelkää se lyhyesti muulle luokalle.

B Ottakaa pienviimeistä selvää suomalaisista puolueista ja niiden ideologioista. Tutkikaa puolueiden vaalimainoksia ja vaalivideoita: Mitä niillä viestitään? Miten ne vetoavat äänestäjiin? Millaisia iskulauseita niissä käytetään? Ottakaa kantaa, minkä puolueen sanoma ja mainonta tehoavat teihin parhaiten. Perustelkaa.

C Joissakin maailman maissa naiset eivät saa äänestää. Pohtikaa yhdessä syitä tähän ja mitä muutoksia yleinen äänioikeus näissä maissa mahdollisesti toisi.

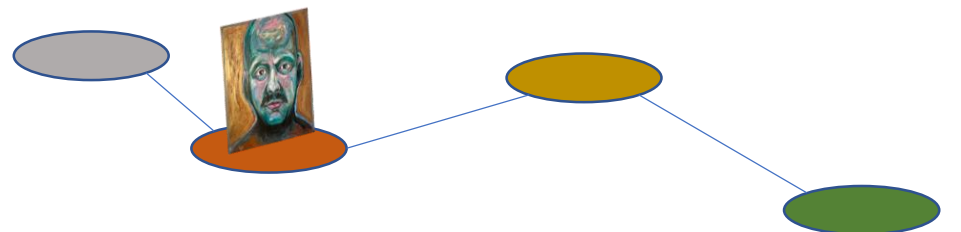
D Eduskunnassa nuoria kansanedustajia on edelleenkin kovin vähän, vaikka heidän lukumääränsä onkin pikkuhiljaa kasvanut. Nuoret eivät myöskään ole kovin innokkaita äänestämään. Järjestäkää paneelikeskustelu* aiheesta "Miten saada nuoret kiinnostumaan politiikasta?".

E Pohtikaa yhdessä, mitä Suomi näyttäisi, jos kaikki päättäjät olisivat alle 30-vuotiaita.

***Paneelikeskustelu** on kahden tai useamman henkilön yleisön edessä käymä keskustelu, jota johtaa puheenjohtaja. Hän esittelee yleensä keskustelun osallistajat ja aiheen pitämällä lyhyen alustuksen. Tämän jälkeen jokainen paneeliin osallistuva saa pyytämällä puheenvuoron. Loppuvaiheessa myös yleisö voi esittää kysymyksiä. Lopuksi puheenjohtaja tekee yhteenvedon käydyistä keskusteluista.

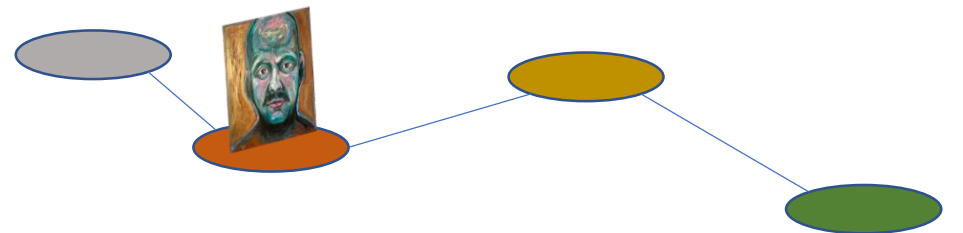
malttamaton elämäntilanne omatoimisuus periaate valtiotason asiat	otålig livsåskådning samvete princip årenden på statsnivå	hallinto yhtäläinen äänioikeus äänioikeutettu alkuperäisasukkaat nukkuvien puolue kansalaisjärjestö vaalivilppi äänestyslippu värentää	förvaltning, administration lika rösträtt röstberättigad ursprungsbefolkning soffliggarnas parti medborgarorganisation det rådande systemet valfusk röstsedel, valsedel förfalska
--	--	---	--

56



Esimerkiksi tässä: Pienillä muutoksilla...

- Tekstin teema on kuitenkin hyvä, vaikka konteksti onkin suomalainen.
 - Tehtävänannot saa pienillä muutoksilla sellaisiksi, että niitä voi ihan hyvin käyttää ruotsalaisesta näkökulmasta. Yhteistyötä SO-opettajan kanssa?
- Kirjassa on suhteellisen vähän varsinaisia muodollisten esitelmien tehtävänantoja, mikä on puute.
- Mutta kielen variaation yhteydessä iloinen yllätys!



Kielenpäällä 9 | s. 65

KIELENPÄÄLLÄ 9 s. 65 Gå till

25. Puhumme monella eri tavalla


Suomen murteet jaetaan itä- ja länsimurteisiin sekä suomenruotsin murteisiin, jotka puolestaan eriytyvät useita alamuutoksia. Jäsko perustuu kielen eri äännepariin eri tavalla. Näköjen lisäksi myös on vaihtelevia, koska muutoslauluun kaupunkien ja ihmisten väkijoukkojen väkijoukkojen välillä on ollut alueellisesti murteiden sekoittumista ja lausontta. Varsinkin laulu, jota murteet ovat 1900-luvulla lähtien yleistyneet.

Tässä muutama tyypillisiä esimerkkejä perinteisistä länsi- ja itämurteista:

Yläkääntö	Itämurteet	Länsimurteet
laudan	laavat	laurat
lehdin	lehen	lehen
mettä	mettä	mettä
jilet	jilet	jilet
katka	katka	katka
vieras	vieras	vieras

Murteiden mukaan kaikkien nopeimmin murteestaan kelpoo savolaisten nimen ja kaikkien edemmoin sitä pitää kiinni pohjalainen mies. Oksanen esimerkiksi tässä on varmaan pääministeri Jukka Sipilä, joka mielestään tehostaa sanomaansa oman murteensa ilmeisillä. Itämurteissa puhuvat jo muuten poliitikot ja nyt se on pääntynyt Kielettömyyden sanakirjaan.

Nyky-yhteiskunnassa murteita arvostetaan, mikä saattaa jopa korostaa omaa identiteettiä. Kun onneli koulun koulun arvostaa ja tunnustaa rakkaaksi, myös omaa murteita vastaan. Sitä käyttämällä vahvistetaan yhteisöllisyyttä ja muun toimii hyvin myös koulun välillä.




65

Kielenpäällä 9 | s. 66

KIELENPÄÄLLÄ 9 s. 66 Gå till

Murteissa esiintyy myös sanastoeroja. Klassiset esimerkit ovat lännen itä ja idän väst, lännestä kuof sukkaa, mutta idässä neulot. En kehtaa tar- kottaa lännestä, että sinua uopustaa, mutta idässä, että et viisi.



TEHTÄVÄT

- Käydä läpi haastattelussa pidettyjä vieras haastatteluja, jotka löytyvät osittain murteen. Vastaa haastatteluun ja esitäkää se koulun. Koulun haastattelun jatkaminen onnistuu parhaiten, jos on parhaimmillaan.
- Esitäkää koulun haastattelu murteella koulun juttu. Valitse yksi, jonka osittain selvittelee lyhyesti muille koulun ja kerro, mitä murteesta juttuun huomaatte.
- Läsnä koulun haastattelu murteella koulun. Aki Anikka, le se ja poim seits viisi murteesta, jotka ovat parhaimmillaan.
- Esitäkää vatsasta jokin murteesta ja koulun, koulun hyvin tunnetuista eri murteista.

yleiskielistä	Itämurteet	länsimurteet
böpa till en del av länder/regioner	lappi se järkevä, väkijoukko, väkijoukko, väkijoukko, väkijoukko	forhala, vada
sittok	se, utgång, mängd	se, utgång, mängd
skallan	skallan	skallan
tehostaa	göra mera effektiva, effektiva	värna om, stå värt om samhället

66

Kielenpäällä 9 | s. 67

KIELENPÄÄLLÄ 9 s. 67 Gå till

26. Murrevitsejä


Tamperealaismies kysyi savolaispojalta: "Onk sul tupakkaa myyrä?" Savolaispoika vastasi: "On, mut näätä onkos sinulla rahhoo."

Savolaispoika oli Helsingissä tanssimassa ja ihmetteli, kun kaupunkilaistyttö jätti hänet keskelle lattiaa. "Ja niinku minä sitä kehunnii ja sanoin, et neiti on sit haaskan näköne."

Nissan-liikkeeseen tuli turkulainen ostamaan autoa. Myyjä alkoi esitellä autoja ja sanoi: "Tää tässä on Sunny." Turkulainen sanoi ihmeissään: "Jaa, onk tää mun ny?"

Harald Hirvoinen on turuks Harald Nim Pal Kauhia.

Mikä on turkulaisten yleisin sukunimi? Mulkkukka. Kun turkulainen palaa ruokatunnilta takaisin töihin, hän kysyy: "Onks mul kukka soitnanu?"



67

Kielenpäällä 9 | s. 68

KIELENPÄÄLLÄ 9 s. 68 Gå till

27. Meänkieli kiinnostaa



MEÄNKIELI hersyy **Eskil Lugnetin**, 66, puheessa valtoimenaan. Kun omena on äpyli ja naapuri on kranni, suomenkielisen kuulijan pitää hieman keskittyä, että kaiken ymmärtää. Haaparannan kupeessa asuva Lugnet on puhunut koko ikänsä sekä meänkieltä että ruotsia. Meänkielen varjelemista Lugnet harrastaa puhumalla meänkielisellä radiokanavalla, Meänraatiolla. Siellä Lugnet on Nekatiiv-Nisse, jonka humoristisissa jutuissa asiat olivat ennen aina paremmiin.

MEÄNKIELI, yksi Ruotsin vähemmistökielistä, on ollut jo pitkään kuittuva kieli. Sen oppimista on pidetty yllä tarjoamalla opetusta myös yliopistotasolla. Viime syksystä lähtien meänkieltä on opetettu Uumajan yliopistossa, jossa alkeiskurssille suorastaan rynnättiin – hakijoita oli 250, joista 140 vasta-alkajaa hyväksyttiin.

Meänkielen lehtori **Anders Emanuelson** opettaa myös suomen kieltä Uumajan peruskouluissa. Meänkielen kurssille osallistuvat ovat hänen mukaansa usein pohjoisruotsalaista nuorempaa väkeä, jotka haluavat löytää kadottamansa kielen. "Eniten on niitä, jotka haluavat elvyttää äidinkieltä niin, että osaavat puhua mummun ja ukkin kanssa", Emanuelsson kuva. Loppuvaiheen jatkokurssille on nyt edennyt 13 opiskelijaa ja syksyllä yliopisto alkaa tarjota meänkieltä akateemisena oppiaineena. Meänkielen opettajia valmistuisi Uumajasta muutaman vuoden kuluttua.

68

Kielenpäällä 9 | s. 65

KIELENPÄÄLLÄ 9 s. 65 Gå till

25. Puhumme monella eri tavalla

Suomen murteet jaetaan länsi- ja länsimurteisiin sekä suomenruotoihin murteisiin, jotka puolestaan sisältävät useita alamurteita. Jako perustuu kielen ääntämyksiin eri alueilla. Nykyään tarkkoja rajoja on vaikea vetää, koska muutoksia maasta kaupunkiin ja ihmisen lisääntyneen liikkumisen vuoksi. Voidaan sanoa, että murteet ovat 1990-luvulta lähtien yleskielistyneet.

Tässä muutamia tyyppisiä esimerkkejä perinteisistä länsi- ja itämurteista:

yleiskielet	länsimurteet	länsimurteet
laudat	lauret	lauret
lehden	lehen	lehen
mettä	mehtä	mettä
jäljet	jäljet	jäljet
kalaa	kaloo	kalaa
vieras	vieras	vieras

Murteidenkokoelman mukaan kaikkien nopeimmin murteestaan kopuu savolainen nauri ja kaikkien sileimmän sitä pitää kiinni pohjalainen mies. Oivallena esimerkkinä tästä on varmasti pääministeri Juhana Sipilä, joka mielellään tehostaa sanomaansa oman murteensa ilmauksella. Veturinostista puhuvat jo muutkin poliitikot ja nyt se on päättynyt Kallionmeston sanakirjaan.

Nyky-yhteiskunnassa murteita arvostetaan, niitä saatetaan jopa korostaa omaa identiteettiä. Kun omat juuret koetaan arvokkaiksi ja synnyinseutu rakkaaksi, myös omaa murmetta vaalitaan. Sitä käyttämällä vahvistetaan yhteenkuuluvuutta ja mure toimii hyvin myös huumorin välineenä.




65

Kielenpäällä 9 | s. 66

KIELENPÄÄLLÄ 9 s. 66 Gå till

Murteissa esiintyy myös sanastoeroja. Klassiset esimerkit ovat lännen vihta ja idän vasta, lännessä kudot sukkaa, mutta idässä neulot. En kehtaa tarkoittaa lännessä, että sinua ujoistuttaa, mutta idässä, että et vihti.



TEHTÄVÄT

- Käykää pareittain haastattelussa jotakuta vanhaa asukasta, joka tietää paikallisen murteen. Vastatkaa haastattelu- ja esittäkää se luokalle. Kootkaa haastattelujen perusteella oman omakehänne pienin murteenaste.
- Etikää ja kuunnellak näitä murteella kerrottuja juttuja. Valikaa yksi, jonka sisällön selostatte lyhyesti muulle luokalle ja kerrota, mitä murteita näistä jutuista huomaisitte.
- Lainaa kirjastosta jokin murteella kirjoitettu Aiku Anikka, lue se ja poimi siitä viisi muresanaa, jotka opetat parille.
- Etikää näistä jokin murteesta ja kokeilkaa, kuinka hyvin tunnistatte eri murteita.

yleskielisyä	börja bi en del av standardordet	vatulointi	törhala, söla
sitkeä	seg, utihällig, ihändig	lähti	lähti = jatkua, vastuvominen, asian pyörittely
pohjalainen	österbottnisk	vaalla	värma om, slå väkt om
oivallinen	österbottnisk	yhteenkuuluvuus	sambörghet
tehostaa	göra mera effektiva, effektivera		

66

Kielenpäällä 9 | s. 67

KIELENPÄÄLLÄ 9 s. 67 Gå till

26. Murrevitsejä


Tamperelaismies kysyi savolaispojalta:
"Onk sul tupakkaa myyrä?"
Savolaispoika vastasi: "On, mut näätä onkos sinulla rahhoo."

Savolaispoika oli Helsingissä tanssimassa ja ihmetteli, kun kaupunkilaistyttö jätti hänet keskelle lattiaa. "Ja niinku minä sitä kehunnii ja sanoin, et neiti on sit haaskan näköne."

Nissan-liikkeeseen tuli turkulainen ostamaan autoa. Myyjä alkoi esitellä autoja ja sanoi: "Tää tässä on Sunny."
Turkulainen sanoi ihmeissään: "Jaa, onk tää mun ny?"

Harald Hirvoinen on turuks Harald Nim Pal Kauhia.

Mikä on turkulaisten yleisin sukunimi? Mulkukka. Kun turkulainen palaa ruokatunnilta takaisin töihin, hän kysyy: "Onks mul kukka soittanu?"



67

27. Meänkieli kiinnostaa



MEÄNKIELI hersyy **Eskil Lugnetin**, 66, puheessa valtoimenaan. Kun omena on äpyli ja naapuri on kranni, suomenkielisen kuulijan pitää hieman keskittyä, että kaiken ymmärtää. Haaparannan kupeessa asuva Lugnet on puhunut koko ikänsä sekä meänkieltä että ruotsia. Meänkielen varjelemista Lugnet harrastaa puhumalla meänkielisellä radiokanavalla, Meänraatiossa. Siellä Lugnet on Nekatiivi-Nisse, jonka humoristisissa jutuissa asiat olivat ennen aina paremmin.

MEÄNKIELI, yksi Ruotsin vähemmistökielistä, on ollut jo pitkään kuihtuva kieli. Sen oppimista on pidetty yllä tarjoamalla opetusta myös yliopistotasolla.

Viime syksystä lähtien meänkieltä on opetettu Uumajan yliopistossa, jossa alkeiskurssille suorastaan rynnättiin – hakijoita oli 250, joista 140 vastaalkajaa hyväksyttiin.

Meänkielen lehtori **Anders Emanuelson** opettaa myös suomen kieltä Uumajan peruskouluissa. Meänkielen kurseille osallistuvat ovat hänen mukaansa usein pohjoisruotsalaista nuorempaa väkeä, jotka haluavat löytää kadottamansa kielen.

"Eniten on niitä, jotka haluavat elvyttää äidinkieltä niin, että osaavat puhua mummun ja ukin kanssa", Emanuelsson kuvaa.

Loppuvaiheen jatkokurssille on nyt edennyt 13 opiskelijaa ja syksyllä yliopisto alkaa tarjota meänkieltä akateemisena oppiaineena. Meänkielen opettajia valmistuisi Uumajasta muutaman vuoden kuluttua.

Osaamisalue: Tekstit

- *Kuvailevia, selittäviä, ohjaavia ja argumentoivia tekstejä, esimerkiksi lehtiartikkeleita ja työpaikkailmoituksia. Tekstien tarkoitus, sisältö ja tyypilliset kielelliset piirteet.*
- *Kaunokirjallisuutta nuorille ja aikuisille, sekä muita kertovia ja lyyrisiä tekstejä, joilla on yhteys ruotsinsuomalaisiin ja suomalaisiin perinteisiin ja kulttuurisiin ilmaisumuotoihin. Kaunokirjallisuutta, joka valaisee identiteettiä ja elämään liittyviä kysymyksiä.*

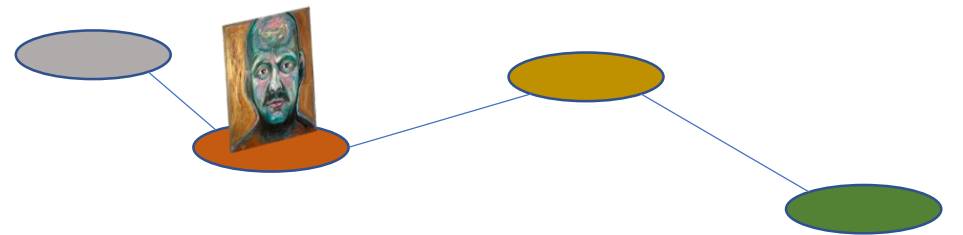
➤ Onko kirjassa esimerkiksi kirjalistoja? Kokonaisia kaunokirjallisia tekstejä?

Ei.

suomalainen

OPS ei mainitse **kaunokirjallisuutta** ollenkaan oppiaineen kohdalla!

- Ei kuitenkaan täysin puuttuva asia kirjassa.
Kaunokirjallisuuteen laskettavaa sisältöä löytyy:
- kaksi novellia, muutama runo ja yksi laulu.



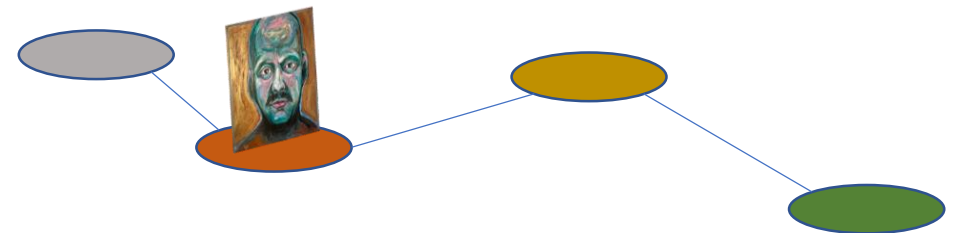
Yhteenveto – osa I

Vahvuuksia:

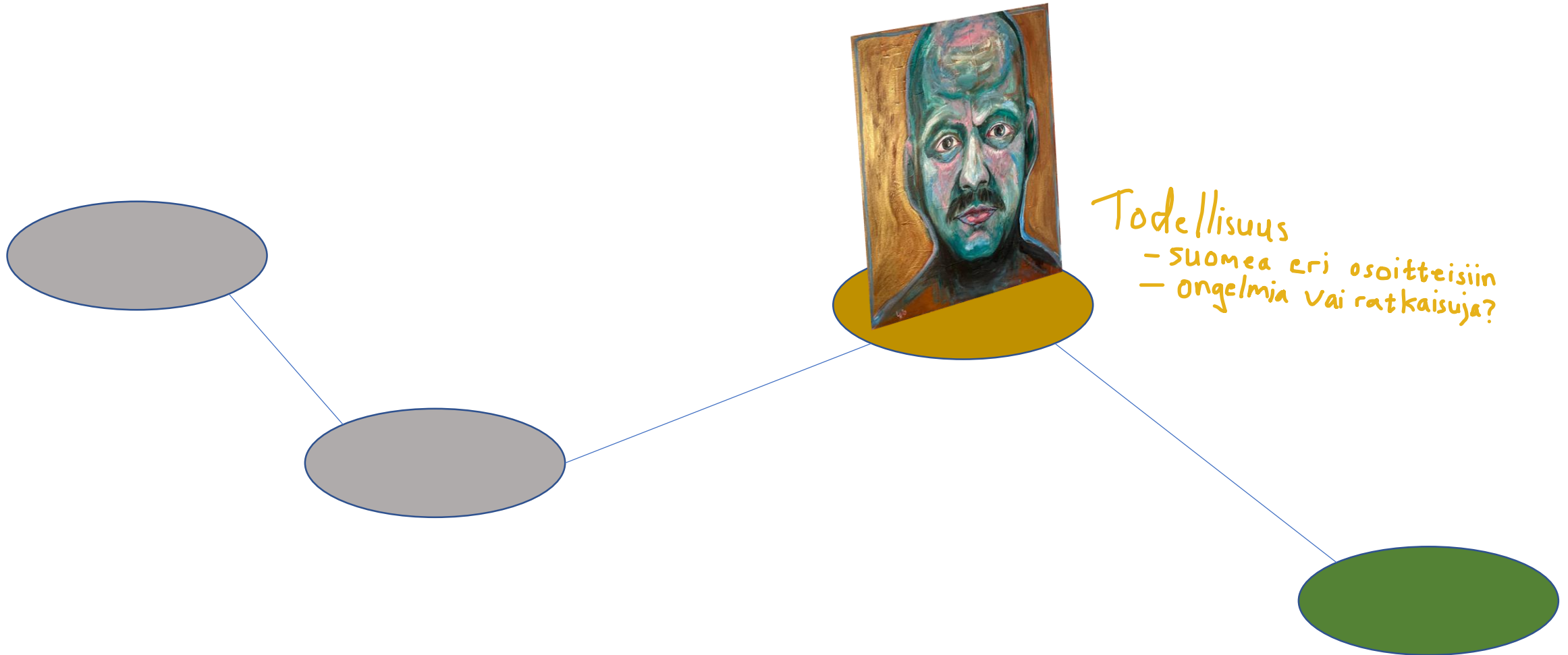
- Oppikirjassa on monipuolisesti erilaisia asiatekstejä, ja paljon niiden lukemisen ja kirjoittamisen harjoitteluun liittyviä tehtäviä.
- Oppikirjassa on myös erityisen paljon keskitytty oppilaiden väliseen keskusteluun, esimerkiksi tekstien pohjalta.

Pidettävä mielessä:

- Koska oppiaineiden ohjaavat asiakirjat ovat erilaiset, esimerkiksi kaunokirjallisuutta tuskin löytyy muistakaan mofi-kirjoista sillä tasolla, mitä ruotsalaisen peruskoulun kurssisuunnitelma tarkoittaa.
- Samasta syystä esimerkiksi sanastoon liittyvää harjoittelua voi olla hankala toteuttaa pelkästään suomalaisen mofi-oppikirjan kautta.
- Ruotsinsuomalainen näkökulma.



Osa II





Luulin, että tiedän mitä tuleman pitää...

a

Mutta...

- Kaksi erilaista maailmaa
 - Aikuiset vasta-alkajaryhmät
 - Kaksikielisen koulun yläasteen koululuokka

Aikuiset yliopistolla

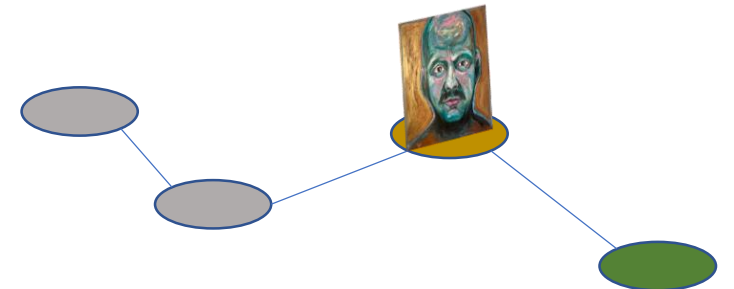
- Tavoitteena toki kielitaito, mutta myös kielitieto!
 - Focus on form **S**
 - (M. Long)
 - Kielen oppiminen vai oppia kielestä?
 - Eksplisiittinen kielioin esittäminen
 - Kielen rakenteiden tutkiminen luentojen, harjoitusten ja lopulta tuottamisen kautta
 - Valealkajat
 - Joukossa aina sellaisia, joilla on paljon taitoa etukäteen
 - Ei loputtomasti hyötyä, kun tavoitteet muualla

Nuoret peruskoulussa

- Tavoitteena kielitaito
 - Focus on form **□**
 - (M. Long)
 - Kieli enisjärvoisesti käytössä, ja huomiota voidaan kiinnittää toisarvoisesti rakenteisiin.
 - Kielen rakenteet hädin tuskin mukana ohjaavissa asiakirjoissa, eikä juuri lainkaan mukana arviointikriteereissä
 - Kieli vain osa laajempaa oppiaineen kokonaisuutta
 - Heterogeenisyys suurempaa
 - Joku oppilas on vastasaapunut maahanmuuttaja Suomesta, toinen "uusi puhuja"
 - Kenen perusteella oppitunti suunnitellaan?

” Syftet med undervisningen i ämnet modersmål – finska som nationellt minoritetspråk är att ge eleverna möjlighet att utvecklas till flerspråkiga individer med flerkulturell identitet.

[Kommentarmaterial](#)



Aikuiset yliopistolla

- Tavoitteena toki kielitaito, mutta myös kielitieto!

- Focus on form**S**

(M. Long)

- Kielen oppiminen vai oppia kielestä?

- Eksplisiittinen kieliopin esittäminen

- Kielen rakenteiden tutkiminen luentojen, harjoitusten ja lopulta tuottamisen kautta

- Valealkajat

- Joukossa aina sellaisia, joilla on paljon taitoa etukäteen

- Ei loputtomasti hyötyä, kun tavoitteet muualla

Nuoret peruskoulussa

- Tavoitteena kielitaito

- Focus on form ☐

(M. Long)

- Kieli ensiarvoisesti käytössä, ja huomiota voidaan kiinnittää toisarvoisesti rakenteisiin.
 - Kielen rakenteet hädin tuskin mukana ohjaavissa asiakirjoissa, eikä juuri lainkaan mukana arviointikriteereissä
 - Kieli vain osa laajempaa oppiaineen kokonaisuutta

- Heterogeenisyys suurempaa

- Joku oppilas on vastasaapunut maahanmuuttaja Suomesta, toinen ”uusi puhuja”

→ Kenen perusteella oppitunti suunnitellaan?

”

Syftet med undervisningen i ämnet modersmål – finska som nationellt minoritetsspråk är att ge eleverna möjlighet att utvecklas till flerspråkiga individer med flerkulturell identitet.

Ovatko kirjat ongelmia vai ratkaisuja?



- Yhdessä kirjassa on maahanmuuttajänäkökulma
- Toisessa kirjassa valtava epäsuhta tekstien ja kieliopin välillä
- Kolmannessa yksitoikkoinen sisältö...

→ Kirjat kalliita!
Onko niissä riittävää arvoa?

Mitä seuraavaksi?

- Etsiminen jatkuu... Toistaiseksi ”tee itse” on usein ratkaisu.
- Uusi ryppy otsaan:
 - Oppimisjärjestys!
 - esim. Manfred Pienemannin mukaan ensin opitaan yhtä, sitten vasta toista.
 - Pitäisi tehdä uusi tutkimus, jossa näkökulmana opetussuunnitelman sijasta oppija.
 - psst. Onko sinulla pöytälaatikossa tutkimussuunnitelma? Hakuaikaa vielä kaksi viikkoa.



Doktorand i finska

Stockholm

Ref.nr: SU FV-0989-23



Vid [Institutionen för slaviska och baltiska språk, finska, nederländska och tyska](#). Sista ansökningsdag: 2023-04-15.

Avektionen för finska är en del av Institutionen för slaviska och baltiska språk, finska, nederländska och tyska. Institutionen har ca 50 anställda och ca 1500 studenter per år.

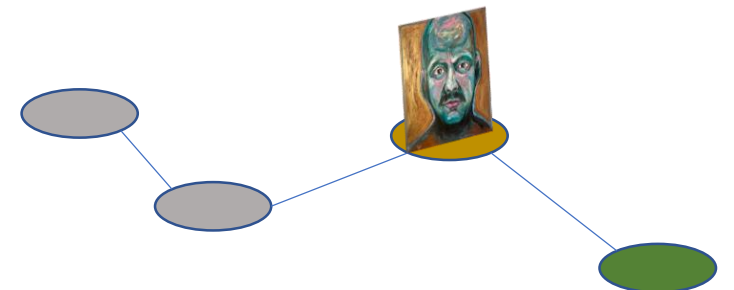
Undervisningen inom avdelningen för finska är inriktad mot finska språket i Finland och i Sverige, den finlandiska och svenskfinska litteraturen och kulturen, samt mot dialektala perspektiv på dessa områden. De huvudsakliga forskningsområdena inom avdelningen är finska som minoritetsspråk, svenskfinska och svenskfinsk kultur, finska som en del av flerspråkighet i litteratur och skolan, språk- och litteraturdidaktik, sociolingvistik, finsk politisk diskurs samt korpuslingvistik.

Projektbeskrivning
Doktorandens arbetsuppgifter kommer att bedrivas inom ramen för språk- eller litteraturvetenskap eller ämnesdidaktik inom språk eller litteratur med inriktning mot det finska språket.

Behörighetskrav
Grundläggande behörighet har den som avlagt examen på avancerat nivå, fullgjort kurskravningar om minst 240 högskolepoäng (hp), varav minst 60 hp på avancerat nivå, eller på annat sätt inom eller utom landet förvärvat i huvudsak motsvarande kunskaper.

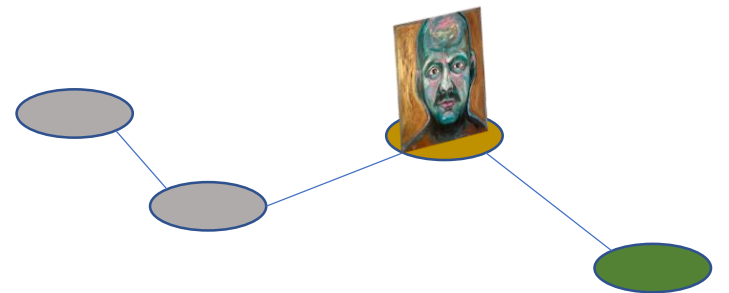
För särskild behörighet gäller enligt den allmänna studieplanen för utbildning på forskarnivå inom ämnet finska att den sökande har med godkänt resultat genomgått kurser på avancerat nivå om minst 50 hp i finska inklusive ett examensarbete om minst 15 hp. För särskild behörighet krävs därutöver att den sökande behärskar svenska och engelska. Språkfärdigheterna mätas utifrån förmåga att läsa, tala och skriva på dessa språk. Behörighetskraven kan uppfyllas även av den som inom eller utom landet förvärvat i huvudsak motsvarande kompetens. Behörigheten ska vara uppfylld senast sista ansökningsdag.

Vid anställning som doktorand/antagning till utbildning på forskarnivå ska avseende fastas främst vid graden av förmåga att tillgodogöra sig utbildning på forskarnivå.



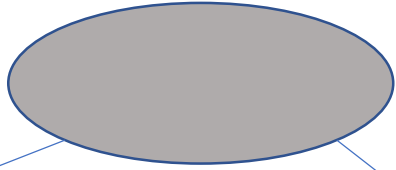
Jos maailma olisi joskus **täydellinen**,

voisin opettajana koota sopivista palapelinpaloista kullekin oppilaalle **sopivat** sisällöt,
oikeassa järjestyksessä.



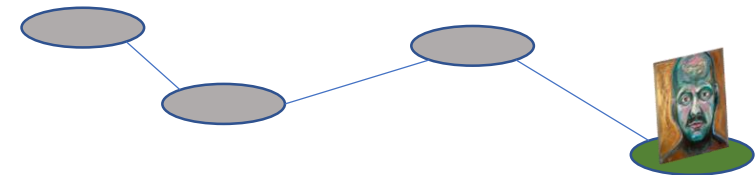
Hyviä juttuja!

- ECCA-hanke
- Perspektiivin tarkistus



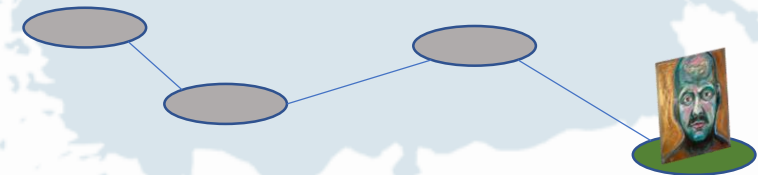
Ruotsinsuomalainen vähemmistö ei ole yksin.

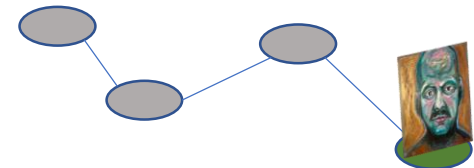
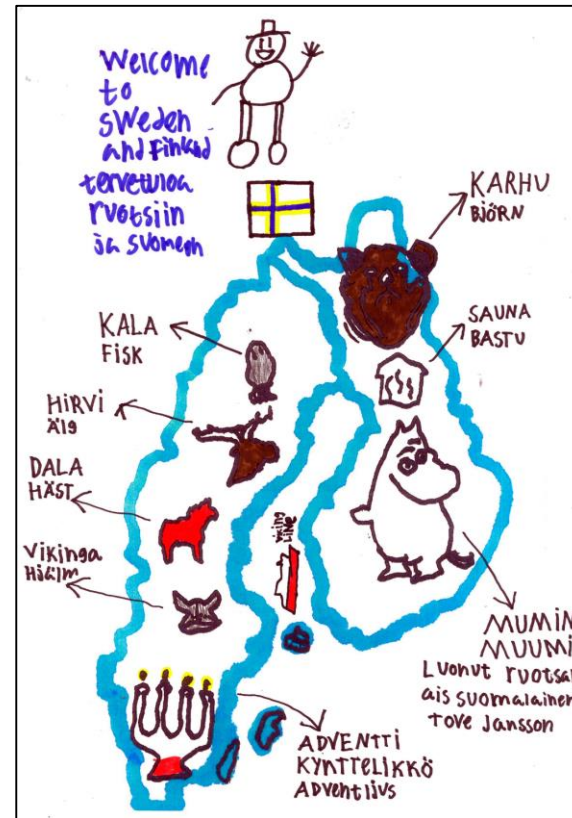
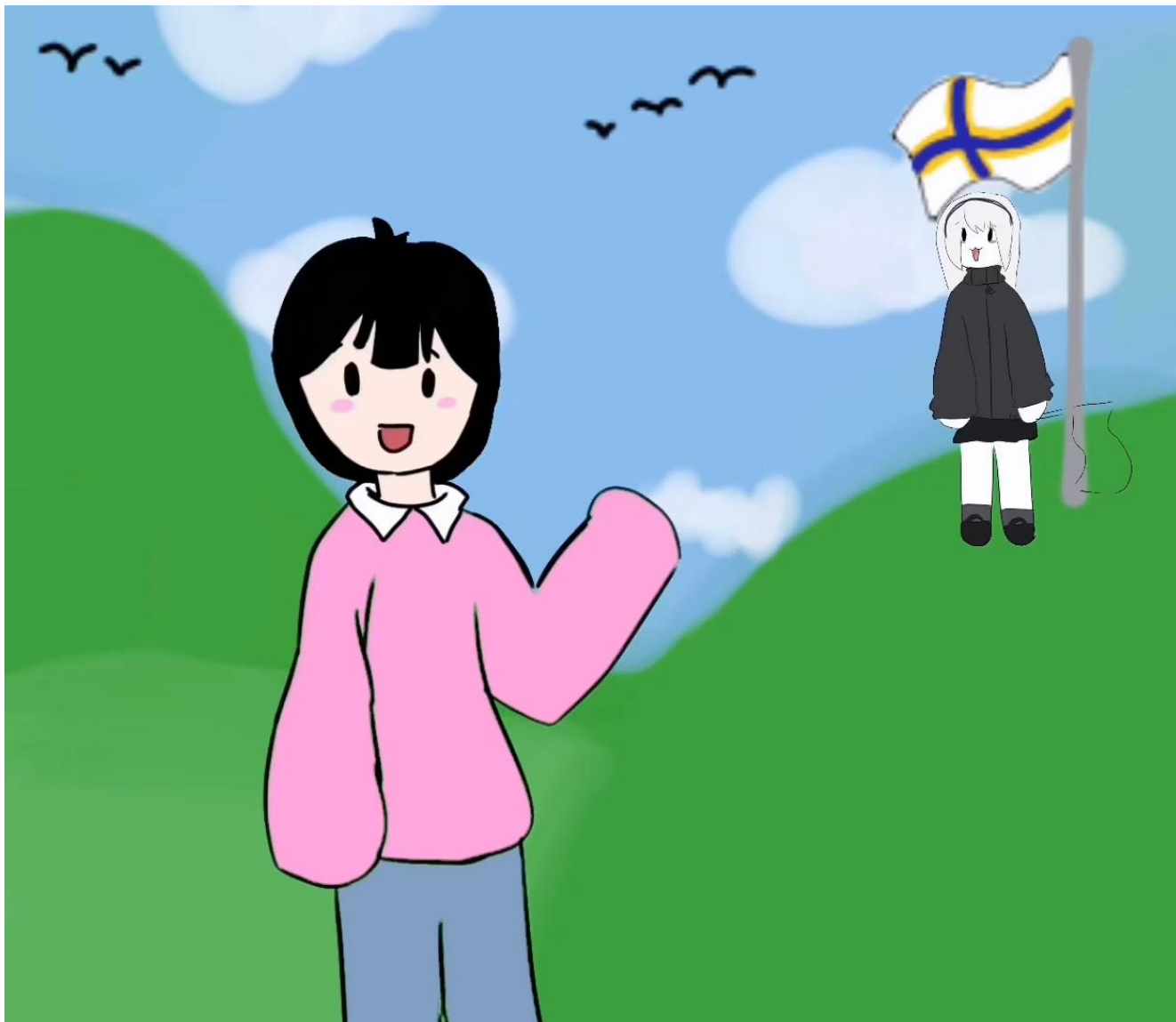
Euroopassa on paljon vähemmistökieliä, joiden todellisuus on samankaltainen
– toisaalta kielen ja toisaalta kulttuurin risteyskohdassa.



ECCA-projekti

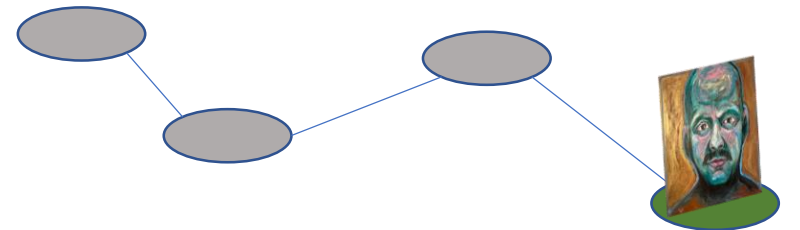
- NPLD (Network to promote linguistic diversity), eurooppalainen järjestö, jonka tavoitteena lisätä tietoisuutta elintärkeästä kielellisestä monimuotoisuudesta.
- ECCA on NPLD:n, ja muutaman vähemmistökielen hallinnon erityisellä panostuksella rahoitettu hanke
- Tavoitteet: tuoda eurooppalaiset vähemmistökielet ja tietous niistä luokkahuoneisiin, eritoten vähemmistökielten puhujien itsensä keskuudessa
 - Kilpailu, jonka voittajat pääsevät tutustumaan muihin vähemmistökielten puhujiin
 - Lue lisää ja seuraa projektin etenemistä thisismylanguage.eu





Havaintoja...

- Oppilaille ei ollut ollenkaan itsestään selvää, että *he* olisivat *jotakin*.
- Toisaalta, kilpailutöitä tehdessä moni sellainen oppilas, joka ei ehkä ole kovin vahva suomen aineen arvioitavissa osioissa, innostui selvästi ja teki tärkeää identiteettityötä!
 - Rohkaisiko se, että tällä kertaa oppilaan oma kieli ja identiteetti olivat lähtökohtana?



Keskustelukysymyksiä

1. Onko opetuksen haasteet vain opetuksen haasteita?
Miten esimerkiksi eritasoiset puhujat voitaisiin ottaa paremmin huomioon suomenkielisessä viestinnässä tai muussa toiminnassa Ruotsissa?
2. Millainen tutkimus auttaisi sinua työssäsi? Tehdäänkö sinun työpaikallasi esimerkiksi toimintatutkimusta? (aktionsforskning)
3. Oletko törmännyt vähemmistökieliasioihin muussa kuin Ruotsin tai Suomen konteksteissa?

Esitys:

Daniel Halonen

daniel.halonen@finska.su.se

daniel.halonen@sverigefinskaskolan.eu